

Saksbehandler: Vebjørn Horsfjord

Referanser: Sak MKR/AU 08/04

Saksdokumenter:

- Vedtak fra KM-sakene 3/03, 8/03, 9/03, 11/03 og 12/03. (*vedlagt*) - For komiteens merknader til sakene se internettsidene til Kirken.no:
http://www.kirken.no/besluttende_organer/organer.cfm.
- Notat fra Avdeling for Økumenikk og Internasjonale Spørsmål (*vedlagt*)

Kirkemøte-saker

1. Oppfølging av KM-saker

KM 3/03 Årsmelding for de sentralkirkelige råd 2002

Sammendrag

Det kom opp i KM et ønske om at mer kunnskap til det lokale menighetsliv fra MKR og mer samordning med det lokale økumeniske arbeid. Det er hele tiden en viktig del av vårt arbeid å informere menighetene i Dnk og være informert om hva som skjer i Dnk. Det er viktige bidrag til innholdet i vårt arbeid, ikke bare en ekstra etterpå-hengt øvelse. Ikke minst er Kirkens U-landsinformasjon (KUI) et verktøy som er etablert nettopp for å formidle kunnskap, inspirasjon og kontakt med vår epartnere i Sør. Vi har ellers mange ulike kanaler som løper jevnlig, ikke minst gjennom MKR-medlemmenes og de ansattes egne bidrag til og kunnskap om livet i menighetene og bispedømmene. Vi har også nokså hyppige personlige kontakter gjennom ulike besøk fra og til i sekretariatet. Samtidig må vi spørre hvor mye vi kan gjøre ut av en omfattende informasjonsvirksomhet når det er mange oppgaver vi må ivareta overfor andre partnere nasjonalt og internasjonalt som ingen andre kan gjøre. Med andre ord er det mer et spørsmål om ressurser enn vilje.

Men det er også et spørsmål om å ta noen flere og nye grep:

1. Hvordan kan MKR få mer kontakt med bispedømmeplanet?
 - a. Hvordan informerer bispedømmenes representanter i MKR sitt bispedømme systematisk og jevnlig?
 - b. Hva kan vi få til av besøk fra MKRs leder og sekretariat til bispedømmene? Et besøk til alle i løpet av to år burde være realistisk.
 - c. Rådsmøter lagt til bispedømmene, ett pr år, burde gi noen muligheter for nye kontakter.
 - d. MKRs gen sekr og leder bør være med på noen møter med stiftsdirektørene og med biskopene.
 - e. Eventuelt å oppnevne en fast kontaktperson på bispedømmekontorene.

2. Mulige andre informasjonstiltak:
 - a. Gen sekr deltar i møter i NKR som arbeider med et nytt prosjekt om lokaløkumenikk, hvor vi kan drøfte MKRs bidrag og muligheter til å stimulere til og formidle fra lokaløkumenisk arbeid
 - b. Vi planlegger et prosjekt om religionsdialog lokalt i samarbeid med Aeropagos,
 - c. Vi (både valgte og ansatte) deltar mer eller mindre jevnlig på ulike lokale arrangement. Dette kan det bli noe mer av, men her må også bispedømmene være flinkere til å bruke oss og formidle bruk av våre ressurser.
 - d. I samarbeid med NKR arbeides det med å lage et kirkelig nettverk for flyktninge- og innvandringsspørsmål.
 - e. Skal mer formidles på e-mail?
 - f. Besøk fra utlandet må også delta lokalt (det skjer ofte, men kan gjøres mer ut av det)

3. Felles tiltak med bispedømmer/menigheter
 - a. MKR kan relatere mer til de lokale og regionale tiltak som finnes, når det planlegges nye tiltak
 - b. F eks kan og må utvikling av "exchange" innen Porvoio-samarbeidet organsieres på bispedømmeplan.
 - c. Flere navn fra bispedømmene i våre lister av aktuelle mennesker å sende på oppdrag og som kan ta imot besøk er ønskelig.koordinering med KN's nettverk og misjonskingsulentene på bispedømmeplan er et mulig grep.

KM 8/03 Hiv/aids som utfordring til Den norske kirke

I Kirkemøtets vedtak er MKR bedt om følgende:

2. Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd

- 2.1. å ta initiativ til en felles drøftelse med andre kirke- og livssynssamfunn i Norge, Norges kristne råd, bistands- og misjonsorganisasjonene samt de diakonale institusjoner i Norge med relasjoner til kirker i Sør og Øst om hvordan en dialog med disse kirker kan tilrettelegges og gjennomføres,
- 2.2. å ta kontakt med Kirkens Nødhjelp, Norges Kristne Råd og andre kirkelige nettverk og misjonsorganisasjoner for å undersøke mulighetene for å mobilisere til økt frivillighet i kampen mot aids, både hjemme og over landegrensene,
- 2.3. å gjennomtenke de problemer som hiv-positive asylsøkere møter ved behandling av oppholdstillatelse, og drøfte dem med norske myndigheter,
- 2.4. å vurdere hvordan kirken best kan legge til rette for å støtte menigheter og bispedømmer med informasjon og nettverksstøtte,
- 2.5. å utarbeide informasjons- og bibelrelatert samtaleopplegg for ungdom og voksne om etiske holdningsspørsmål knyttet til hiv/aids, seksualitet, stigmatisering og global rettferd.

Oppfølgingen har vært drøftet i avdelingen for økumenikk og internasjonale spørsmål (sekretariatet) med henblikk på fordeling av oppgaver og framdrift.

KUI har fått ansvar for 2.5. (bibelrelatert samtaleopplegg). Foreløpig konsept-notat er utarbeidet, en arbeidsgruppe er i ferd med å bli etablert, dialog med Verbum/Bibelselskapet er i gang med henblikk på utgivelse våren 2005.

KISP har fått ansvar for 2.3. og vil ta det opp på sitt første møte i april. Mht. 2.1. og 2.2. er det tanken å innkalle til et møte med de nevnte instanser i mars. Forberedelsesnotat er utarbeidet, med vekt på dialog- og frivillighetsaspektet. En arbeidsgruppe i sekretariatet arbeider videre med dette, ledet av Anne Grete Larsen.

Strategi for 2.4. er ikke utarbeidet. Foreløpig er forberedelsesdokumentet til Kirkemøtet "HIV/AIDS som utfordring til Den norske kirke" trykt opp på nytt med Kirkemøtets vedtak som ekstra kapitel 8 (rød utgave). Heftet er anvendelig som samtale- og studiehefte for menighetsråd, stab og andre grupper i menighetene. Er annonsert på nettsidene www.kirken.no og www.kui.no, samt i menighetssending 1/2004.

En arbeidsgruppe under Norge kristne råd, etter oppdrag fra Norden-FOCCISA, har startet arbeidet med teologisk refleksjon omkring HIV/AIDS. Fra sekretariatet deltar Anne Grete Larsen og Estrid Hessellund.

KM 9/03 Generalforsamlingane til Konferansen av europeiske kyrkjer (KEK) og Det lutherske verdsforbundet (LVF). Rapportar og utfordringar

Kirkemøtet tok godt imot rapportene fra KEKs og LVFs generalforsamlinger. Flere av sakene som sto i fokus på generalforsamlingene fikk også grundig behandling i egne saker på Kirkemøtet, for eksempel hiv/aids og urfolksspørsmål.

Mange av Kirkemøtets vedtakspunkter er generelle i formen og støtter opp om arbeid som allerede drives av Mellomkirkelig råd. Det gjøres her kort rede for hvordan noen av temaene blir fulgt opp konkret:

Vedtaks punkt 1 om KEK: Mellomkirkelig råds sekretariat holder tett kontakt med KEK. På Sentralkomiteens første møte etter generalforsamlingen ble Gerd Marie Ådna, Halvor Nordhaug og Ingvill Thorson Plesner valgt inn i viktige underkomiteer.

Vedtaks punkt 3 om urfolk: Saken er fulgt opp i forbindelse med Finnmarksloven. Mellomkirkelig råd har signalisert overfor LVF at Den norske kirke vil være åpen for samarbeid omkring en større urfolkskonferanse i LVF-regi.

Vedtaks punkt 4 om Charta Oecumenica: I Norges Kristne Råds nye tiltak for å inspirere til lokaløkumenisk samarbeid blir Charta Oecumenica nå anbefalt til bruk i lokalt studiearbeid, for eksempel i predikantringer.

Vedtaks punkt 7 om europaspørsmål: Det arbeides med en kirkelig konferanse om de spørsmålene som blir trukket fram her. Debatten omkring et felles verdigrunnlag for Europa trekkes også inn i arbeid på nasjonalt plan med samfunnets verdigrunnlag, blant annet i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Vedtaks punkt 8 om Israel og Palestina: Dette temaet følges løpende av sekretariatet og blir et tema både for KISP og TN i 2004.

2. Saker til KM 2004

Saksfremstilling sendes ut senere.

Sak MKR 16/04: Kirkemøtesaker

Forslag til vedtak:

1. MKR tar KMs merknader og vedtak til etterretning og tar sekretariatets oppfølging til orientering.
2. MKR samlet og de enkelte medlemmer vil tilstrebe en tettere kontakt med bispedømmene.
3. MKR vil løfte opp hiv/aidssaken i samarbeid med norske misjonsorganisasjoner og i kontakt med søsterkirker.
4. MKR legger vekt på at på Kirkemøtet 2004 må de økumeniske perspektiver komme tydelig fram under behandling av kirkeforståelsen og hva det vil si å være en bekjennende kirke. MKR ber sekretariatet arbeide videre med de momenter som er lagt fram fra sekretariatet, i lys av samtalen i møtet.

"En bekjennende kirke"

*Notat om behandling av temaet på Kirkemøtet 2004 og forslag til noen konkretiseringer.
En frukt av en idedugnad i Avdeling for internasjonale og økumeniske spørsmål*

- (1) Bekjennelse brukes i kirken om trosbekjennelse og om syndsbekjennelse.
- (2) På nynorsk anvendes verbet "å sanne". Bekjennelse er sann tale om troens innhold, om verden, om menneskets situasjon og om oss selv.
- (3) Kjernen i kirkens trosbekjennelse er bekjennelsen til Den Treenige Gud. De eldste og viktigste trosbekjennelsene i vår kirke som er de som lyder i gudstjenesten, den apostoliske og den nikenske trosbekjennelsen, er dessuten strukturert ut fra denne troen, med tre trosartikler knyttet til guddommens tre personer.
- (4) Treenigheten som utgangspunkt for teologisk refleksjon har ofte fått liten oppmerksomhet i vår kirke. Ortodoks teologi bidrar med verdifulle innsikter i treenighetens betydning. Andrei Rublevs ikon er et godt utgangspunkt for videre refleksjon om dette.
- (5) Begrepet "bekjennelse/bekjennende" er i vår kirke noen ganger brukt om smalere grupper innenfor kirken og i motsetning til meningsmotstandere. Dette er en uønsket bruk og kan skape uheldige assosiasjoner til begrepene.
- (6) I tysk kirkeliv under 2. verdenskrig ble begrepet også brukt for å markere skillelinjer i kirken, men på en annen måte: Bekjennelseskirken talte sant om nazistenes overgrep og sto fast i troen.
- (7) Det latinske ordet for bekjennelse er "confessio" av con (sammen) og fateri (utsi). Bekjennelse er noe vi sier sammen; den hører til i det kirkelige fellesskapet.

- (8) Blant annet derfor er bekjennelsen viktig for det økumeniske arbeidet. Faith and Order har på 1990-tallet arbeidet med bekjennelsen i prosjektet "Confessing the one faith". Økumeniske læresamtaler hjelper oss til å forstå vår bekjennelse bedre, og våre bidrag i samtalene styrkes av vår egen kirkes refleksjon omkring bekjennelsen. Det er naturlig å gjøre økumenikk til et kjernetema når "en bekjennende kirke" drøftes på Kirkemøtet.
- (9) Bekjennelse, både som syndsbekjennelse og trosbekjennelse, gir anledning til å ta opp spørsmål om synd og menneskesyn (antropologi). Menneskesynet er et av de viktige spørsmålene i møtet med nyreligiøsitet og er også viktig i samtalene om dåpsforståelsen. Hvordan forstås menneskets plass mellom skapelse, frelse og nyskapelse?
- (10) Syndsforståelse og menneskesyn er også viktig i arbeidet med Høymessen.
- (11) Trosbekjennelsen er i gudstjenesten knyttet til lovsang. Også slik er det en forbindelse mellom bekjennelse og arbeidet med høymesseliturgien.
- (12) Troen på Gud Skaperen ligger under kirkens arbeid med "forbruk og rettferd". Trinitarisk teologi, særlig i ortodoks tradisjon, har verdifulle bidrag til refleksjon om dette.
- (13) En del teologi som reflekterer omkring treenigheten vektlegger den indre trinitariske dialogen. Gud er relasjoner og Gud er i en evig sam-tale. Treenighetslæren har i møte med andre religioner noen ganger blitt oppfattet som et problem, men det er også teologer som ser treenighetslæren nettopp som en ressurs for dialogen med andre religioner. Dette kan utforskes av KM som en forberedelse for "en misjonerende kirke" i 2006.
- (14) Dersom betydningen av bekjennelsen til en treenig Gud er undervurdert i vår kirke, ligger det en stor menighetspedagogisk oppgave i å formidle denne betydningen slik at den oppleves meningsfull for alminnelige kristne. Dette hører til i dåpsopplæringen – opplæringen av de som er døpt i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.
- (15) En konkret sak som naturlig kan tas opp innenfor rammen "en bekjennende kirke" er forholdet mellom Israel og Palestina og kirkens kamp for rettferdighet. Den norske kirkes engasjement i denne saken har utviklet seg mye det siste tiåret og kan gjerne tas inn i Kirkemøtet med fokus blant annet på spørsmål om sannhet og klar tale.
- (16) Biskop Munib Younan er i tilfelle en naturlig gjest.
- (17) Det ville alternativt være aktuelt å invitere en framstående representant for en ortodoks kirke, for eksempel erkebiskop Anastasios av Albania.
- (18) Kirkerådet har fått en henstilling fra Gjønnnesutvalget om at Kirkemøtet uttaler seg om kirkeforståelsen. Dette er en sak som på en naturlig måte kan falle inn under hovedtemaet. Det er samtidig viktig at temaet "bekjennelse" ikke legger slike premisser på behandlingen at de andre elementene i vår kirkes mini-eklesiologi "en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" blir underbetont.

Vedlegg sak MKR 16/04:

KM 3/03 Årsmelding for de sentralkirkelige råd 2002

Komiteens merknader (utdrag):

3. Komiteen registrerer at det på flere felter i de sentralkirkelige råd skjer mye som får lite gjennomslag lokalt. Dette gjelder blant annet det økumeniske felt. Det utvikles mye spennende materiale som i liten grad fanges opp lokalt. Komiteen vil utfordre Mellomkirkelig råd til å arbeide med formidling til lokalmenighetene. Rådet oppfordres også til å fange opp i sin formidling mer av det økumeniske arbeid som skjer lokalt. Det er viktig å styrke samspillet mellom de sentralkirkelige råd og lokalmenighetene.

Kirkemøtets vedtak

På grunnlag av den samredigerte årsmelding 2002 for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd tar Kirkemøtet Kirkerådets melding om virksomheten til orientering og godkjenner den som melding om virksomheten for Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd.

KM 8/03 Hiv/aids som utfordring til Den norske kirke

Kirkemøtets vedtak

Den norske kirke erkjenner at kirken er dypt berørt av aids i en verden der den globale hiv/aids epidemien har fått katastrofale dimensjoner.

Kirkemøtet fremhever fire strategiske satsingsområder for Den norske kirkes arbeid med hiv/aids som nasjonal og global utfordring: Stigma, seksualitet, dialog og global rettferd. Som omtalt i denne komiteinnstillingen må disse satsingsområdene forstås som tverrgående og overordnede føringer for det videre arbeid med hiv/aids-utfordringen for alle nivå i kirken.

1. Kirkemøtet ber Kirkerådet

- videreutvikle og videreformidle de fire strategiske satsingsområdene til menigheter og sentralkirkelige råd på en egnet måte

2. Kirkemøtet ber Mellomkirkelig råd

- å ta initiativ til en felles drøftelse med andre kirke- og livssynssamfunn i Norge, Norges kristne råd, bistands- og misjonsorganisasjonene samt de diakonale institusjoner i Norge med relasjoner til kirker i Sør og Øst om hvordan en dialog med disse kirker kan tilrettelegges og gjennomføres,
- å ta kontakt med Kirkens Nødhjelp, Norges Kristne Råd og andre kirkelige nettverk og misjonsorganisasjoner for å undersøke mulighetene for å mobilisere til økt frivillighet i kampen mot aids, både hjemme og over landegrensene,
- å gjennomtenke de problemer som hiv-positive asylsøkere møter ved behandling av oppholdstillatelse, og drøfte dem med norske myndigheter,
- å vurdere hvordan kirken best kan legge til rette for å støtte menigheter og bispedømmer med informasjon og nettverksstøtte,
- å utarbeide informasjons- og bibelrelatert samtaleopplegg for ungdom og voksne om etiske holdningsspørsmål knyttet til hiv/aids, seksualitet, stigmatisering og global rettferd,

3. Kirkemøtet ber bispedømmene synliggjøre hiv/aids –utfordringen i sin diakonale satsing. Videre oppfordres biskoper og andre kirkeledere til i sine samtaler med andre kirkeledere/religiøse ledere verden over å tematisere hiv/aids som et moralsk problem, både når det gjelder fattigdom, rettferdighet og seksualitet. Det er viktig at slike samtaler preges av gjensidighet, og at delte erfaringer blir brakt tilbake til grasrota i de respektive kirker.

4. Kirkemøtet utfordrer Den norske kirkes menigheter til

- å tale åpent om hiv/aids og motarbeide holdninger og handlinger som stigmatiserer eller diskriminerer mennesker med hiv/aids eller deres familiemedlemmer,
- gjennom forkynnelse og undervisning å utfordre alle former for diskriminering og holdninger som øker sårbarheten for viruset
- gjennom konfirmantundervisning og annen undervisning for ungdom og voksne å gjøre bruk av bibelrelatert opplegg om etiske holdningsspørsmål knyttet til hiv/aids, seksualitet, stigmatisering og global rettferd,
- å markere Verdens aids-dag 1. desember,
- å bidra til å skape trygge rom som inviterer til full deltakelse for dem som lever med hiv/aids ("Safe space"). Særlig oppmerksomhet bør rettes mot innvandrere, asylsøkere, homofile og sprøytenarkomane,
- å søke å gjøre kirkens holdning og tiltak i forhold til hiv/aids kjent, både i og uten for menigheten,
- å delta aktivt i samarbeid med andre organisasjoner i lokalmiljøet om hiv/aids forebygging, anti-stigmatisering, støtte og omsorg.

5. Kirkemøtet utfordrer norske myndigheter til

- å øke påtrykket for billigere medisin
- å legge til rette for ekstraordinær satsing gjennom bevilgninger til FN og andre relevante allianser og å øke støtten til forebyggende arbeid og bedre behandlingstilbud,
- å styrke dialogen og samarbeidet mellom statlige myndigheter og trosbaserte organisasjoner i kampen mot hiv/aids verden over,
- å kjempe aktivt mot økonomiske krefter i Norge og verdenssamfunnet som utbytter kvinner og barn i pornoindustrien og trafficking.

KM 9/03 Generalforsamlingane til Konferansen av europeiske kyrkjer (KEK) og Det lutherske verdsforbundet (LVF). Rapportar og utfordringar

Kyrkjemøtet sitt vedtak

1. Kyrkjemøtet vil at Den norske kyrkja skal delta aktivt i det vidare arbeidet i KEK for å gjere organisasjonen til eit felles instrument for kyrkjene i Europa. Det gjeld å yte menneskelege og økonomiske ressursar for å delta i utviklinga av KEK som ein effektiv og slagkraftig organisasjon. Det bør leggast særleg vekt på å delta i arbeid med aktuelle sosialetiske spørsmål og teologiske utfordringar i dagens Europa.
2. Kyrkjemøtet merkar seg namneendringa i LVF til "The Lutheran World Federation. A Communion of Churches". Det nye tillegget med nøkkelordet "Communion" gjer tydeleg at dette er eit forpliktande kyrkjefellesskap. Kyrkjemøtet er glad for at Den norske kyrkja høyrer til i eit slikt fellesskap. LVF gir oss mange kontaktar med lutherske kyrkjer verda over, også gjennom samarbeid med Kirkens Nødhjelp og misjonsorganisasjonane. LVF er eit kyrkjefellesskap som er ein vesentleg del av den vidare økumeniske rørsle.

3. Det var viktig at generalforsamlinga for KEK fann stad i Sápmi (Sameland). Kyrkjemøtet er glad for at urfolkspørsmål vart sette på dagsorden både der og i generalforsamlinga for LVF. Gjennom generalforsamlingane vart det tydeleg at urfolks spiritualitet og erfaring er ein verdifull ressurs for kyrkjene. Dei urfolkspørsmåla som vart drøfta i dei to generalforsamlingane, mellom anna retten til land og vatn, må følgjast opp også i vår eiga kyrkje. Det er viktig at samisk kyrkjeliv er synleg på alle plan i kyrkja.
4. Kyrkjemøtet vil understreke at felleserklæringa Charta Oecumenica, som er resultat av eit nært samarbeid mellom KEK og Den romersk-katolske kyrkja, har stor verdi for det økumeniske arbeidet i Europa. Det viser konkret kva utfordringar vi står overfor og kva kyrkjene må forplikte seg på. Erklæringa bør brukast meir i økumenisk samarbeid lokalt i Noreg, også saman med dokumentet "Takt og tone i Norges kristne råds arbeid".
5. Kyrkjemøtet bed om at det vert lagt vekt på korleis arbeidet i dei økumeniske organisasjonane kan fremje kristen einskap og samling om eit felles nattverdbord. Det er eit sår i den verdsvide kyrkja – og det er til skade for vårt vitnemål – at vi ikkje kan samlast om Herrens bord.
6. Ordet "healing" (lækjedom) var viktig i temaformuleringane for begge generalforsamlingane. Kyrkjemøtet finn at temaet "healing" har stor verdi som tolkingsnøkkel til å forstå korleis Den norske kyrkja kan vere ei tenande kyrkje lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Det inspirerer og vekker ettertanke, det gjer det diakonale oppdraget mangfaldig og konkret, og det opnar perspektiv på kva som treng å verte heila og lækt, ikkje minst i vårt eige samfunn og vår eiga kyrkje. Den norske kyrkja må ha dette perspektivet med i sitt vidare arbeid med overordna målsetjingar og prioriteringar.
7. Kyrkjemøtet oppfordrar dei sentralkyrkjelege råda til å leggje til rette for eit aktivt arbeid med europaspørsmål i Den norske kyrkja. Verdigrunnlaget for EU er eitt av dei viktige spørsmåla som det må arbeidast med. Dette må ein sjå i samanheng med andre verdispørsmål som sosialetikk, migrasjon og miljø, som er aktuelle over heile Europa.
8. Situasjonen mellom Israel og Palestina vart drøfta på generalforsamlingane for både LVF og KEK. Både i det jødiske og det palestinske folket har konflikten skapt store sår, seinast ved bygginga av ein mur mellom folka, og situasjonen ropar på lækjedom for begge folka. Kyrkjemøtet bed Mellomkyrkjeleg råd følgje opp det kyrkjelege engasjementet for fred og forsoning i området i nært samarbeid med Den evangelisk lutherske kyrkja i Jordan og aktuelle økumeniske organisasjonar.

Kyrkjemøtet vil understreke at eit internasjonalt, økumenisk samarbeid er grunnleggjande og ein styrke for vårt vitnemål i verda og for arbeidet med viktige diakonale utfordringar som til dømes miljøspørsmål, rettferd for Romanifolket, kampen mot hiv/aids og arbeidet mot fattigdom og for fred og rettferd. Kyrkjemøtet vil leggje vekt på at alle organ i Den norske kyrkja legg vinn på å følgje opp dei økumeniske og internasjonale sidene av desse sakene. Arbeidet med slike spørsmål må skje i nær kontakt med dei økumeniske organisasjonane Den norske kyrkja er medlem av både nasjonalt og internasjonalt.

Sak KM 11/03 Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Finnmarksloven)

Kirkemøtets vedtak

9. Kirkemøtet ser positivt på at regjeringen fremmer et forslag til lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke, som har til intensjon å sikre ulike folkegruppers rettigheter under en felles forvaltning. Kirkemøtet kan imidlertid ikke se at denne intensjonen er oppfylt i det foreliggende forslaget.
10. Dypt i den kristne kulturen ligger erkjennelsen av at alle mennesker er skapt i Guds bilde og har samme verdi. Alle mennesker har rett til vern om den eiendommen som rettmessig tilkommer dem. Det kristne budskapet er et budskap om forsoning mellom mennesker slik at de i gjensidig anerkjennelse kan skape en trygg framtid sammen. Men denne forsoning forutsetter erkjennelse av urett som er begått og vilje til å søke rettferdighet. Dette anliggendet deler Den norske kirke med den verdensvide kirke i møte med urfolks rettigheter. Kirkemøtet ser en klar sammenheng mellom denne etiske forpliktelsen og anvendelsen av norsk lovtradisjon og internasjonale konvensjoner i spørsmålet om samenes rettigheter som urbefolkning.
11. Den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk. Sametinget er opprettet som et demokratisk organ for det samiske folk i Norge. Også det samiske folks rettsforståelse og sedvaner må legges til grunn når lovgivning utformes, slik Høyesterett har slått fast. ILO-konvensjon nr. 169 art. 6 gir regjeringen plikt til å rådføre seg med det samiske folks representative organ ved lovgiving som angår dem. Den samiske kulturens materielle grunnlag i land og naturressurser må sikres gjennom lovgivingen. Bak oss ligger mange års arbeid med utredninger om samiske rettigheter og samisk kultur. Kirkemøtet stiller seg undrende til at dette omfattende arbeidet ikke i større grad avspeiles i proposisjonen om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke.
12. Samene har rettigheter som urfolk. Etter ILO-konvensjonen har det samiske folk rett til å eie og besitte de landområdene der de tradisjonelt lever. Norge har anerkjent denne folkerettslige forpliktelsen. Samenes rettigheter til grunn i Finnmark kan derfor ikke gjøres til et rent skjønnsmessig politisk spørsmål. Kirkemøtet beklager at samenes rettigheter etter folkeretten ikke tydeligere er nedfelt i det foreliggende lovforslaget. Kirkemøtet vil særlig framheve som kritikkverdige at lovforslaget i realiteten ikke har etterkommet Sametingets krav om at samene har eiendomsrett til det land de bebor og tradisjonelt har bebodd slik det er uttrykt i ILO-konvensjonen art. 14. Samene har også, etter ILO-konvensjonen art. 15, rett til ressurser på de områdene de befolker og har rett til å delta og ha innflytelse i beslutninger om ressursutnyttelsen.
13. Uansett hvilke forvaltningsmessige løsninger en søker, må samenes rett til land og ressurser utvetydig anerkjennes. I proposisjonen heter det: "En helhetsløsning for Finnmark vil være i samsvar med folkeretten dersom samene får tilstrekkelig innflytelse over arealforvaltningen på en slik måte at en stabil basis for bevaring og utvikling av samisk kultur sikres" (s. 91). Denne forståelsen av eiendomsretten i grunnlovgivningen av loven imøtekommer ikke kravet til samiske rettigheter. Heller ikke selve lovforslaget inneholder noen klar henvisning til samenes eiendomsrett. I de alminnelige bestemmelsene balanseres de ulike hensynene til de som har interesser i Finnmark fylke uten at denne rett omtales. Samenes rettigheter defineres dermed som partsrettigheter ved siden av flere andre, der urfolkretten skulle vært tillagt avgjørende betydning. Kirkemøtet har tillit til Sametingets evne og vilje til å forvalte naturressursene til beste for alle.

14. Arbeidet med ny lovgivning for Finnmark er en mulighet til å rette opp gammel urett. Også Den norske kirke erkjenner at den har bidratt til å undertrykke det samiske folks rettigheter og kultur. Rett og rettferdighet er grunnlaget for forsoning. Forsoning forutsetter åpenhet om opplevd urett på alle sider og vilje til forandring. Kirken ønsker å bidra i disse prosessene.
15. Det felleskirkelige, internasjonale engasjementet for urfolk forplikter. Uttalelser i økumeniske fora der Den norske kirke deltar og har vært en pådriver i lengre tid, må følges opp i Norge.

Kirkemøtet oppfordrer Stortinget til å sikre samenes rettigheter i den nye loven. Dette er en forutsetning for forsoning mellom de to folkene og for å skape gode vilkår for samarbeid mellom alle folkegrupper i Finnmark i forvaltningen av naturressursene i fylket. Dette haster. Kirkemøtet oppfordrer derfor Stortinget til å sørge for at lovforslaget ferdigbehandles i inneværende stortingsperiode.

KM 12/03 Vern om havet. Et prosjekt i kirkens engasjement for miljø og "forbruk og rettferd"

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet minner hele kirken om sine tidligere vedtak i saken "Forbruk og Rettferd" og ber om utholdenhet og et vedvarende engasjement. Engasjement kan verken vedtas eller pålegges, men vi må utvikle en kultur i kirken som ser, utfordrer, oppmuntrer, deler erfaringer og inspirasjon.

Kirkens engasjement for natur og miljø springer ut av den kristne skapertro: Jorden og det som fyller den, er skapt av Gud – til klok og ansvarsfull forvaltning. En rovdrift på skaperverket og et overforbruk av jordens ressurser innebærer derfor en krenkelse av Guds skaperverk.

På denne bakgrunn oppfordrer Kirkemøtet alle kirkens medlemmer til å vise miljøengasjement og til å ha et kritisk og bevisst forhold til eget forbruk.

Kirkemøtet er glad for de mange håpsteget som viser at kirkens engasjement nytter. Det skaper innsikt, bevissthet og ansvar i kirken, og det blir lagt merke til av andre aktører i samfunnet. Kirken utfordrer og utfordres selv.

1. Vern om skaperverket og takknemlighet for skapelsens gaver er forsømte temaer i vår teologi og gudstjenestefeiring. Kirkemøtet vedtar å innføre en skaperverkets dag/skaperverkets periode i Den norske kirke.¹ Kirkerådet forbereder innføringen f.o.m. kirkeåret 2005/2006.
2. Kirkemøtet ber alle menigheter om å innarbeide tema "Forbruk og Rettferd" i lokale trosopplæringsplaner, samt lage en strategi for lokalt samarbeid.

¹ Innføring av en "Creation day/ creation period" er et internasjonalt initiativ fra Det økumeniske Patriarkat til å feire Guds skaperverk og be for vern av miljøet i våre kirker. Dette initiativet er vedtatt av Kirkenes Verdensråd og blir fulgt opp av mange kirker i verden. Det er etablert en egen arbeidsgruppe for dette i ECEN (European Christian Environmental Network).

3. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og Bispemøtet arbeide for å etablere og styrke nasjonale og internasjonale samarbeidsrelasjoner som kan sikre en bærekraftig ressursforvaltning i alle våre kystnære havområder. Den norske kirke skal gjennom alle økumeniske relasjoner være pådriver for å sette vern av skaperverket og tjeneste for skaperverket sentralt i samarbeidet. Ansvar for oppfølgingen fra norsk side kan gjerne legges til kystbispedømmene. Når det gjelder Barentsregionen er det naturlig å utfordre Samarbeidsrådet for kristne kirker i Barentsregionen (SKKB) til å ta tak i dette.
4. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd å arbeide videre med hvordan urfolksperspektivet kan bringes tyngre inn i kirkens miljøarbeid, og spesielt i forhold til spenningen mellom vern og næring i de nordlige bispedømmene.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet og bispedømmerådene å intensivere et strategisk samarbeid på feltet "Forbruk og rettferd" som sikter på utarbeidelse / revisjon av en forpliktende handlingsplan i løpet av 2004. Kirkemøtet ber bispedømmerådene om å etablere regionale ressursgrupper for dette feltet i løpet av våren 2004. Kirkemøtet ber Kirkerådet ta initiativ til en felles strategikonferanse om dette tema høsten 2004. Nødvendig økonomi og bemanning må drøftes med utgangspunkt i kirkens aktuelle situasjon, men også med dristighet og mot til satsing og nytenkning.
6. Kirkemøtet utfordrer regjeringen til å følge opp sine intensjoner fra tiltredelseserklæringen og arbeidet med Nasjonal Agenda om å føre en offensiv miljø- og ressurspolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling, regjeringens invitasjon til organisasjoner til medvirkning i Lokal Agenda 21, og løfte om å legge til rette for norske og internasjonale organisasjoners prosjekt- og nettverkssamarbeid på dette feltet. I denne sammenhengen vil vi påpeke det positive samarbeidet mellom Den norske kirke og Grønn Hverdag. Grønn Hverdag legger til rette for den enkeltes engasjement og samarbeid mellom mange organisasjoner. Det er uheldig at slike tiltak svekkes gjennom mindre støtte i statsbudsjettet.
7. Kirkemøtet bekrefter betydningen av samarbeidet mellom kirken og offentlige myndigheter slik det kom til uttrykk gjennom Nordsjøseilasen og ber de offentlige myndigheter på alle plan følge opp utfordringene fra Geiranger-deklarasjonen.
8. Kirkemøtet ber våre politiske myndigheter å følge opp føre-var-prinsippet slik at det ikke blir tatt noen avgjørelse om en utvidet petroleumsvirksomhet i Lofotregionen og Barentshavet før man har et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag i form av bred forskningsbasert kunnskap og konsekvensutredninger.
9. Kirkemøtet ser med stor uro på at det økonomiske grunnlaget for bosetting langs kysten i Nord-Norge er truet. Regionen kan ikke alene bære belastningen med vern framfor produksjon og arbeidsplasser. Å finne fram til bærekraftige løsninger er en nasjonal fellesoppgave.
10. Kirkemøtet ber Kirkerådet og bispedømmerådene å samarbeide om hvordan kirken offensivt kan møte kravene fra "Grønn Stat" om innføring av miljøledelse i egen virksomhet.
11. Kirkemøtet ber Kirkerådet og bispedømmerådene å vurdere tjenlige former for tilbakemeldinger fra menighetene om erfaringer og aktiviteter, men også ønsker og behov.
12. Kirkemøtet ber om en status-rapport for arbeidsfeltet i 2005.

*For For komiteens merknader til sakene se internettsidene til Kirken.no:
http://www.kirken.no/besluttende_organer/organer.cfm*